

МИКИ-МАУС

У ЗАУГАРАНОМ ОТЕЛУ

3 МИКИ УПОЗНАЈЕ ГОСТЕ

ИДУЌЕГ
ЈУТРА

МИКИЈА СУ ПОСЛАМИ ДА ДВЕМА ГОШЋАМА ПОКАЖЕ ЗАЛАЗАК СУНЦА

У
ИДУЌЕМ
БРОЈУ:

ЈЕДНА
НОВА
ЛИЧНОСТ

ЦЕК ЛОНДОН: ЗЛАТО

Дејлајт се смејао одговарајући јој.
— Гледајте, Деде, ово је оно што се језиком коцкара зове открити карте. Доста је било нагазања, кићених разговора и надмудривања између нас двоје. Сад ћемо разговарати отворено и искрено. Најпре ћете одговорити на неколико мојих питања, а онда ћу ја одговорити на ваша. Дакле, постављам вам прво питање: волите ли ме толико да бисте се могли удати за мене?
— Али, — поче она.

— Никаких али, — прекиде је оштро. — Кад говорим о браку, онда мислим на оно што сам вам малочас рекао — да ћемо ићи на фарму и тамо живети. Волите ли ви мене довољно да бисте пошли са мном?
— Она га погледа, а онда спусти трепавице; није рекла ништа, али је читаво њено биће одавало да пристаје.

— Онда хајдемо! Полазимо одмах. Кола нас чекају напољу. Узмите само шешир и ништа више.
Он јој се приближи. — Мислим да је сад допуштено, — рече и пољуби је.
Био је то дуг загрљај, а затим она проговори.

— Ви на моја питања још нисте одговорили. Како је све то могућно? Како можете да оставите своје послове? Да се није што догодило?
— Не, ништа се није догодило, али сад ће се догађаји развијати муњевитом брзином. Ја сам узео к срцу твоје савете и покајао се. Ти си моје божањство, а све друго нека иде дојавола. Увидео сам да си била у праву. Ја сам био постао роб свога новца, а пошто не могу да служим два господара, то сам се одрекао новца. Мени си ти милија од свега новца на свету.

Поново ју је чврсто загрлио, а онда настави.

— Желим да ти кажем још нешто. Ја сам већ искашио своју последњу чашу. Ти си се удала за пијаницу, али твој супруг те више неће бити. Он је већ почео да постаје сасвим други човек, а тај преображај биће тако брз да нећеш моћи да га препознаш. Једног јутра, кроз неколико месеци, ти ћеш се пробудити горе у Глеј Елену и наћи неш крај себе једног потпуно непознатог човека. Упитаћеш: — Ко сте ви? — А ја ћу одговорити: — Ја сам млади брат Еламе Харниша. Управо сам допутовао са Аласке да присуствујем погребу. — Каковом погребу? — питаћеш. — А ја ћу рећи: — Погребу оног неваљалца, коцкара и пијанице Бертинга Дејлајта, човека који је умро од масне де-

генерације срца коју је добио седећи даноноћно задубљен у своје послове. Да, милостива госпођо, њега је нестало, али ја сам дошао да заузмем његово место. А сада, ако ми допустите, тркићу доле до пашњака да помузем краве док ви будете припремали доручак. — Да, тако ћу ти рећи.

— Али, ти још ниси одговорио ни на једно моје питање, — протестовала је Деде. — Ја желим да знам како је све то могућно. Зар си ти у стању да оставиш своје послове сада, у оваквим приликама? Какве ти то скоре догађаје наговештаваш? Ја... — она застаде и поцрвене. — Ја сам на твоје питање одговорила.

— Остави сад то и хајдемо да се венчамо, — пожуривао ју је он, гледајући је враголасто. — Ти знаш да ускоро морам да уступим место свом млађем брату и да нећу још дуго да живим. — Она хтеде да га прекине, али он настави озбиљно:

— Гледај, Деде, ствар је у овоме. Од дана кад је завладала она проклета паника ја сам радио без одмора и за читаво то време спремале су се да проклијају оне мисли које си ти једном у мене усидила. Дакле, оне су овога јутра проклијале. Јутрос сам устао с намером да одем у канцеларију као и обично. Али, нисам отишао. Сунчани зраци ударили су у прозоре моје собе и ја сам знао да у брдима мора бити диван лав. Осетио сам да бих тридесет милиона пута радије изјашао с тобом на брежуљке него пошао у канцеларију. Али, у исто време, знао сам да је то немогућно. А зашто? Због послова. Послови ми то нису допуштали. Сав мој новац пропео се на задње ноге као какав необуздани коњ и препречио ми пут. Наједном сам схватио да се налазим на раскрсници. Један пут водио је у канцеларију, други у Берклеј. И ја сам пошао честом према Берклеју. Никад више моја нога неће прекорачити праг канцеларије. Пустих нека све иде дојавола. Ја сад имам тебе, а имам и снаге да радим на нашој малој фарми. То је све што ми треба и што сам одлучио да спасем, укључујући ту Боба и Волфа. Све остало нека иде, срећан му пут. И онако ништа није вредело.

— То значи да сав тај страховити губитак уопште није потребан.

Он затресе главом.
— То и јесте оно најглавније у целој ствари. Ја напуштам послове од своје драге воље, а не зато што ме је криза натерала на то. Одлазим пошто сам кризу већ савладао и присилио је да узмакне.

— Али ти си полудео, Еламе.
— Назови ме тим именом још једанпут, — узвикну он усхићено. — То ми је много милије од звекета милиона.
— То је лудост! Ти не знаш шта радиш.
— Никад у свом животу нисам био раз-

боритији. Ја знам шта ми треба и хоћу то да постигнем. Ја желим тебе и живот у природи. Једва чекам да сиђем с градског плочника и да одмакнем своје ухо од телефона. Желим малу фармерску кућу у једном од најлепших крајева на свету и желим да се бавим повртарством и воћарством, да музем краве и да цепам дрва, да тимарим коње, да орем земљу и да радим остале пољске послове. А желим да и ти будеш у тој кућници поред мене. Сигуран сам да ћу онда бити најсрећнији човек, јер сам стекао оно што се за новац не може купити.

У суседној соби зазвони телефон и Деде изађе да види ко је.

— Зове те г. Хеган, — рече она враћајући се. — Чека те на телефону. Вели да је ствар врло хитна.

Дејлајт одмахну главом и насмеја се. — Молим те, буди тако добра на реши г. Хегану да спусти слушалицу. Ја сам с канцеларијом прекинуо једном за свагда и не желим више ништа да чујем о тим стварима.

Минут касније она се опет врати.
— Неће да иде с апарата. Рекао ми је да се у канцеларији налазе Анвин и Харисон и да желе да говоре с тобом. Г. Хеган вели да је банка Гримшо и Хочкинс запала у тешкоће и да јој прети стечај. Говорио је нешто о томе да би јој требало помоћи.

То је била веома важна вест. Анвин и Харисон били су претставници моћних финансијских кругова, а пропаст банке Гримшо и Хочкинс изазвала би велики број стеча-

јева. Али се Дејлајт ипак смејао и, подражавајући службени канцеларски тон, рече: — Госпођине Мејсон, будите љубазни и реците г. Хегану да се ту не може ништа учинити.

— Али, Еламе, ти не смеш тако да поступиш, — молила га је она.

Он је узе за руку и привуче к себи.
— Пустити Хегана нека виси на телефону док се не умори. У овакав дан ми не смею утрошити на њега више ниједан једини секунд.

XXIII
— Али, мени је ипак нешто познато о борби коју си ти водио, — приговарала је Деде. — Ако се сада научеш, пропашће све оно што си досад постигао. Ти немаш права да то учиниш.

Дејлајт је био упоран. Одмахну главом и насмеја се.

— Ништа неће пропасти, драга Деде, баш ништа. Ти не разумеш пословну игру. Она се води само на хартији. Зар не увиђаш то? Где је злато које сам ископао на Клондајку? Оно је већ претворено у златнике од двадесет долара, у прстење, у златне сатове. Ма шта се са мном догодило, златни долари, прстење и сатови остаће. Све оно за шта се ја сада борим, то су само папири. Ја имам папира на неколико хиљада јутара земље. У реду. Бади у ватру све те папире и запали их заједно са мном. Земља ће остати, зар не? Киша ће падаати на њу, семе ће клијати, дрвеће расти, куће ће и даље остати на свом месту, електрични трамваји ће и даље јурити шинама. У Окленду се већ опажа плина. Људи ће ускоро почети да долазе у масама. Нико више не може да заустави тај талас. Ма шта да се догоди са мном или с папирима, три стотине хиљада људи већ се налазе на путу у овај крај.

Баш у том тренутку стиже Хеган. Звук аутомобилске трубе зачу се кроз отворен прозор и они га угледаше где се зауставио крај улазних врата. У колима су се налазили Анвин и Харисон, док је Џонс седео са шофером.

— Желим да разговарам само с Хеганом, — рече Дејлајт Деди. — Остали ми нису потребни. Нека чекају у колима.

— Је ли пијан?, — шапатош зашита Хеган Деде кад му је отворила врата.

Она само одмахну главом и показа му пут.

— Добро јутро, Лари, — поздрави га Дејлајт. — Седите и одморите своје уморне ноге. Изгледате јако узбуђени.

— И јесам, — одговори оштро мали Иран. — Гримшо и Хочкинс су пропали ако се нешто брзо не предузме. Зашто нисте дошли у канцеларију? Шта намерава да предумете у овој ствари?

— Ништа, — одговори Дејлајт, лено развлачећи слогае. — Осим што ћу их пустити да банкротирају, мислим. Ја њима не дугујем ништа. Сем тога, и ја сам имам намеру да банкротирам. Слушајте, Лари, ви ме бар познајете. Ви знате да кад ја нешто одлучим то је свршена ствар. Дакле, моја је одлука коначна. Ја напуштам послове. Остављам их најбрже што је могућно, а банкротство је најбржи начин да се то постигне.

Хеган је разрогаченим очима посматрао свога шефа, а затим пренесе свој поглед на Деде.

— Дакле, нека све пропадне Лари, — настави Дејлајт. — Једино што нам остаје да урадимо, то је да заштитимо наше пријатеље. Сад ме пажљиво слушајте, да бисте знали шта треба да радите. Све треба да се изведе на најлепши начин. Нико не сме да буде оштећен. Сви они који су били са мном морају да прођу без губитака. За остале плате и наднице треба сместа исплатити. Сав новац који сам узео од водоводног предузећа, трамваја и бродова мора бити враћен. Исто тако, pazите да ви лично не budete оштећени. Свако предузеће у коме сте ви акционар мора бити сачувано...

— Ви сте полудели, Дејлајте, — прекиде га Хеган. — Све је то најобичнија лудост. Шта се то с вама догодило? Да се нисте можда бунике најели?

— Наставиће се —

РОБИН ХУД и његова дружина

САДРЖАЈ РАНИЈИХ НАСТАВАКА: Робин Худ и његова дружина заробили су богатог властелина сер Грејема од Гама. Пошто су му отели злато које је олпљачкао од сиротиње, пустили су га на слободу.

4 у ШЕРИФОВОЈ ПАЛАТИ

БЕСНИМ КАСОМ СЕР ГРЕЈЕМ ЈЕ ДОТЕРАО КОЛА У ГРАД, ПРЕД ПАЛАТУ ВРХОВНОГ ШЕРИФА.

ГОСПОДАРУ, УДЕЛИТЕ СИРОМАХУ!

ОКЛОНИ МИ СЕ СПУТА И НЕ ДОТИЧИ МЕ ТИМ СВОЈИМ РУКАМА! ПРЉАВИМ!

МОРА ДА БУДЕ ГАРОВИН И ДРУЖИНА ДОБРО ИСПРАШИЛИ!

ШЕРИФЕ! — ОЛПЈАЧКАН САМ! ОЛПЈАЧКАО МЕ ЈЕ ОНАЈ ПРОКЛЕТИ РОБИН ХУД СА СВОЈИМ БАНДИТИМА! ШТА?

ПОЗОВИ СВОЈЕ ЉУДЕ! — ПОХВАТАЈ БАНДИТЕ! — СВЕ ИХ ПОВЕШАЈ НА ГРАДСКОМ ТРГУ!
НЕ ЖЕСТИ СЕ! СЕДИ ДА СЕ НА МИРУ ДОГОВРИМО КАКО ЋЕМО!

ЗА ТО ВРЕМЕ ЧУДНОВАТИ ПРОЕЈАК ВЕРОА СЕ УЗ ЛОЗУ ГУЗАВИЦУ...

... И ДОК ЈЕ СЕР ГРЕЈЕМ СА ШЕРИФОМ КЕАО ПЛАН — НЕПОЗНАТИ ЈЕ ОСЛУШКИВАО.

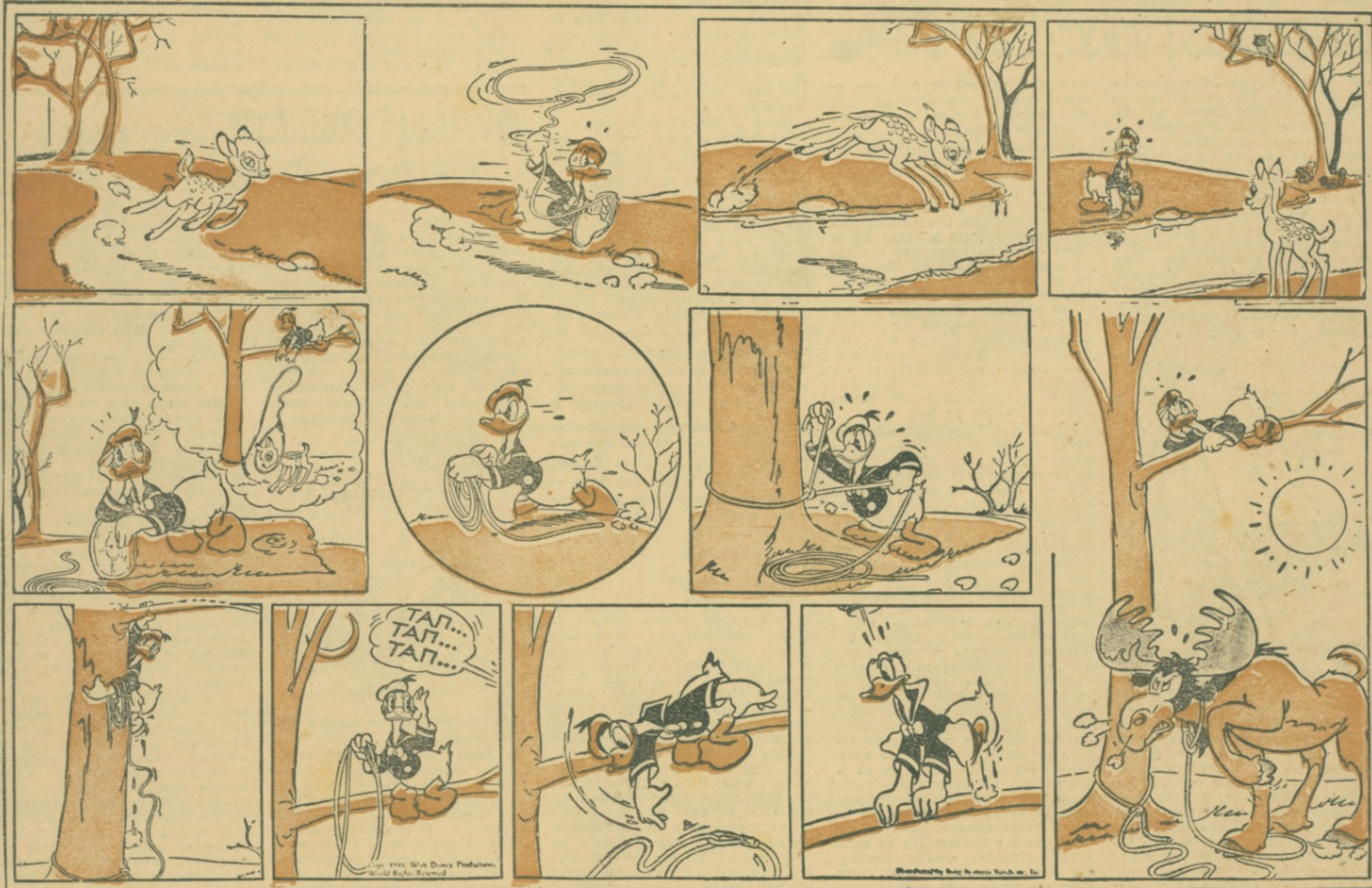
НАСТАВИЋЕ СЕ

ТРИ ПРАСЕТА

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

ДИНА ЛОАКА СЕТА

Мигуел Сервантес У РОПСТВУ ГУСАРА

Познати јунак Сервантесовог романа Дон Кихот од Манче био је племић са мало земље, са много славних успомена и топлог сасећања за људе који пате. Такав је био и његов творац, Мигуел Сервантес де Саведра.

Сервантесов отац, осиротели племић и видар, који је желео да Мигуел постане лекар или свештеник, оставио је сину само дугове и топлу љубав за патње ближњих. Сина је срце вукло књижевном стварању. Међутим, његови први покушаји нису успели. Када је остао без динара, Мигуел је постао дворанин кардинала Аквавине. Смела и независна духа, Сервантес ту није остао дуго. Напустивши кардинала, он постаје војник. У поморској бици код Лепанта 1571 године изгубио је леву руку. По излечењу, Сервантес одлази у Напуљ и тамо ступа у напуљску војску. После три године, док се враћао из једног-ратног похода у Шпанију, тадашњи чувени гусар по имену Арнаут Маније заробио га је и одвео у Алжир. Тако је Сервантес постао роб.

Завера

Маније је био спиреп и ретко је који роб помишљао на бекство, јер се знало да ухаћеног бегунца очекују најстрашније муке. Али, јуначни и бунтовни Сервантес није могао да се помири с ропством. Он је стално међу сужњима тражио некако да побегне од оцајних руку својих господара. Најзад, са још 14 Шпанаца сковао је план за бекство, али то се није могло лако остварити. Требало је претходно да сакупе довољно новца за откуп једнога од њих. Откупљени би затим отишао у Шпанију одакле би се вратио тајно са чамцем да прими остале, који би у одређено време морали да побегну од својих господара.

Две године је један Новацар копао подземно склониште у најскровитијем делу једне баште крај мора у којој је радио као роб. Одлу-

чили су да ту сачекају друга са чамцем.

Сви су пристаји да се откупи Вијана, поуздани друг који је добро познавао Алжир. Прошло је пола године док су се сви нашли у склоништу на окупу. Затим је Вијана дао господару откуп и отишао за Шпанију.

Баштован-роб није се морао кријати као остали. Он је непрестано мотрио на море не би ли угледао Вијанин чамац. Сервантес је сваке ноћи излазио и доносио храну за све другове. Тако су провели месец дана.

Једне мрачне ноћи, док је море шумело а таласи запљускивали обалу, у великој башти свирепог маварског великаша изгледало је да нема никога. Одједном, са мора се зачуо шум весала. Баштован Новацар опрезно је потрчао ка обали. Онда је застао и ослушнуо, па је потрчао у склониште да јави друговима да Вијана иде. Људи су стали да се трле од радости.

Неуспех

Али тек што је чамац пристао уз обалу и они изишли из склоништа, наишли су Маври. Весла су се нагло опустила, чамац се отиснуо на море, а несрећни робови, којима је слобода била тако близу, журно су

се вратили у склониште. Ропство им је сада још теже падало. Наде више нису имали, а због влаге у склоништу многи су се разболели. Сервантес их је храбро, говорно да ће

Вијана опет доћи, доносио им храну и неговао болесне. Али, Вијана није долазио, а Сервантес није више ништа могао да учини сам. Зато је једном послао једног од дру-

Откупљен за 500 златних талира

Међутим, како је он и после тога покушавао још четири пута да

побегне, па чак и да побуни све робове, краљ је наредио да се с њим поступа строже и да се добро мотри на његово кретање. После извесног времена краљ је затражио

за њега откуп од 500 златних талира. Сервантесова мајка и његови пријатељи сакупили су некако тај новац, те се он после петогодишњег ропства, 1580 године вратио у Шпанију, сиромашан као просјак. Из ропства је био донео само своје две драме: „Нуманцију“ и „Живот у Алжиру“.

По повратку у отаџбину Сервантес је покушавао да живи и да издржава породицу пишући комедије. Међутим, његове комедије у којима су главне личности мали људи са својим патњама и бунтовношћу, ни су се свиђале размаженој шпанској публици. Од писања се није могло живети. Зато велики писац постаје агент за набавку жита и уља за шпанску флоту. Године 1594 Сервантес је порезник. Тај посао га је још мање занимао и његови дугови све више расту. Поверници га прогањају, па га, због дугова, најзад и затварају, а и црква га искључује из редова верника.

У севиљском затвору Сервантес почиње да пише „Дон Кихота“, први реалистички роман и највеће дело шпанске књижевности. Сервантес је имао 57 година када је завршио прву књигу „Дон Кихота“. Десет година касније, 1615 године, појавио се и други део. А годину дана доцније, 19 априла 1616, велики писац је умро измучен и телесно и духовно, не слутећи да ће га његово дело толико надживети.

СТО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА

ПЛАВЕ ТРАКЕ

Ниједан човек није никада видео „плаву траку“, трофеј који се предаје оном путничком броду који за најкраће време пређе Атлантски Океан, јер она уствари и не постоји. Па ипак, има помораца који верују да је баш „плава трака“ била повод пропасти енглеског путничког пароброда „Титаник“. Овај, у своје време највећи путнички брод на свету, пошао је 1912 године на прво пу-

товање преко Атлантског Океана и држао се тачно одређеног курса — најкраћег пута — не базирајући се на извештаје о подводним леденим стенама које су му се налазиле на путу. Ваљало је ићи право и освојити „плаву траку“! У тој трци за рекордом „Титаник“ се сударио са леденим брегом, потонуо и повукао у морске дубине око 1700 путника и морнара, док се свега њих 700 спасло.

Прва „плава трака“

Историја „плаве траке“ почиње 1838 године, када је „Грејт Вестерн“, енглески пароброд на лопате, превалио пут од Енглеске до Америке за 15 дана. Тада су Енглези, поносни на успех својих помораца, створили појам „плаве траке“. Плава боја узета је зато што је и највише енглеско одличје, орден подвезице, плаве боје.

Брод „Грејт Вестерн“, који је први добио „плаву траку“, изградила је једна енглеска железничка компанија да би својим путницима, који из Лондона преко Бристола желе да наставе пут за Америку обезбедила што бржу пловидбу. „Грејт Вестерн“ је заиста имао да се бори за назив најбржег брода Атлантика. Пет дана пре њега за Америку је пошао пароброд „Сиријус“, с намером да постави рекорд. „Грејт Вестерн“ је успео да уплови у њу јоршку луку свега неколико часова после свог такмаца. Међутим, његова слава није била дугог века. Већ после неколико година „плаву траку“ освојио је брод једне друге енглеске компаније, а тек 1851 године привијут је тај велики поморски трофеј задобио један амерички брод — „Валтик“. Тачно после десет година енглески брод „Сити оф Периз“ вратио је „плаву траку“ енглеском поморству.

Све брже...

Деведесетих година прошлога века привијут се боре за „плаву траку“ Немци са бродовима „Але“, „Траве“ и „Сале“, који су достигли брзину од 17 морских миља на час. У то време то је био највећи успех. Скоро деветнаест година немачки бродови су држали „плаву траку“, препустивши је само за четири године једном енглеском пароброду. У том периоду израђен је у Немачкој нови брод који је развијао брзину од 23,6 миље на час. Од 1909 до 1929 године „плава трака“ припадала је енглеском броду „Мауретанија“. Затим је 1929 године брод „Бремен“ поставио рекорд у пловидби преко Океана, стигавши из Европе у

Америку за четири дана, 18 часова и 50 минута. Тај брод могао је да развије брзину од 29,3 миља на сат. Године 1933 француски брод „Нормандија“ први је премашио брзину од 30 миља на час, све док енглески брод „Квин Мери“ није постигао брзину од 31,69 миљу на час. Трећег јула ове године из њу-

јоршке луке кренуо је за Европу највећи амерички путнички брод „Јунајтед Стејтс“, са две хиљаде путника и хиљаду морнара посаде. Брод је на својој првој пловидби стигао у Европу за три дана, десет часова и четрдесет минута. То је најкраће време за које је један брод препловио Атлантски Океан.

ДА ЛИ ЋЕ САХАРА ПОСТАТИ ПЛОДНА

Сахара је највећа пустиња на свету. Она се протеже од Атлантског Океана до Црвеног Мора и обухвата област од око девет милиона квадратних километара, на којој живи свега милион и по људи. Становници Сахаре махом су номади, настани на малобројним оазама. Велики део данашње пустиње био је некада плодан, али се песак све више шири, покривајући огромна просторства, у којима несташница воде претставља највећу препреку за опстанак живих бића. Борба са пустињом стара је колико и историја људских насеља Северне Африке, али је кроз цео Стари,

на мишљња, већ је годинама упорно вршио истраживања док није поднео доказе о тачности Жистенове теорије.

Проучавајући тек појединих река које извиру у планинским пределима Атласа, и после попиру у пешчано тле, Саворијен је закључио да је пре хиљадама година када се стварало Средоземно Море, морало настати и једно друго „море“ које би прикупило све воде које од Средоземног Мора теку према југу. Он је, затим, закључио да би на појединим местима у Сахари, на дубини од 600 до 800 метара морали да постоје велики резервоари питке воде. По мишљењу професора Саворијена, то подземно море простире се од огранака Атласа до Либијске Пустиње на истоку и до Француске Западне Африке на југу.

Уверен да је његов закључак тачан, професор Саворијен је започео радове на терену. Досад је извршено око 1.500 бушења у дубину. Иако вода није нађена у свим бушотинама, она се ипак јавила на многим местима на дубини до 500 метара. Негде је вода имала толику снагу да је сама избилала на површину, а негде су морали да је дижу црпачима. Међутим, тешкоће нису обесхрабриле инжењере. Радови су настављени и, како стручњаци тврде, сада се већ може приступити постепеном стварању великог броја оаза које ће ублажити суровост афричке пустиње. Неки чак тврде да ће ове цркве кроз извесно време моћи да претворе читаву Сахару у плодну оазу. Досадашње искуство показује да просечна дубина на којој се вода може наћи, износи 200 метара, као и то да је неискрпна. На основу прорачуна заснованих на добивеним резултатима, научници се надају да ће се током дужег времена моћи да измени клима у Сахари, јер ће вегетација, створена помоћу вештачких оаза, изазвати равномерне падавине током целе године.

Средњи, па и Нови век Сахара била и остала победник.

Пре Првог светског рата, француски геолог Жистен изнео је мишљење да се испод пешчано „мора“ Сахаре налазе огромне количине питке воде, у виду пространих језера. Међутим, други научници су побијали професора Жистена, тврдећи да је његова теорија само плод маште. Али следбеник Жистенов, професор Саворијен, није се обзирао на супрот-

ЉУДСКИ СКЕЛЕТИ

Стари преко 75.000 година

Доба великих и неочекиваних открића, када су храбри морепловци и истраживачи проналазили нове континенте и продирали у неискитане велике области земље, одавно је прошло. Па ипак, многе научне експедиције, које свестрано испитују копна и мора, стално проширују људско знање о саставу земље и животу на њој. Успехе које су те експедиције постигле у току прошле године са интересовањем су пратили не

су до данас захваљујући једном несрећном случају: изгледа да се пре 75.000 година свод једне пећине сручио и затрпао три човека толико великом количином камена и земље и под таким погодним условима да су остаци њихових костура остали очувани све до данас.

На иранско-авганистанској граници, једна археолошка експедиција открила је остатке неког старог града који је био настањен, према мишљењу стручњака, пре 5000 година. Даље према истоку, у Пакистану, пронађене су глинене таблице са знацима за које се мисли да претстављају једну врсту веома старог писма.

Једна група научника која је пошла на вишегодишње путовање по морима и океанима, у току кога ће вршити разна испитивања, открила је код Филипинских Острва, на морској дубини од близу 10.000 метара, животињски и биљни свет. Због вечите таме и огромног притиска доскора се сматрало да на тако великим дубинама живот није могућан.

И у Африци су научници дошли до занимљивих открића. У југозападном делу Танганјике пронађена су скамењена јаја диносаура — прва која су откривена на „црном континенту“, а египатски археолози известили су да има изгледа да пронађу гробницу египатске краљице Клеопатре, која је, по предању, око тридесете године пре наше ере извршила самоубиство и о којој су легенде сачуване и до наших дана.

само стручњаци, већ често и широка јавност.

У Ираку су, на пример, археолози откопали насеље Јармо, чија је старост процењена на око 7.000 година. Затим, људски скелети стари преко 75.000 година пронађени су у североисточном Ирану. Сматра се да су то остаци људи чији су преци припаднали прелазном типу од мајмуна ка човеку. Ти скелети сачувани

Од БЕОГРАДА до ЦАРИГРАДА За Четири дана

Све до 1834 године у Србији није постојала пошта као јавна установа чијим би се услугама користили грађани. Важније вести и званичну преписку носили су брзи коњаници — татари, превлађујући, често без одмора, по неколико стотина километара.

По угледу на турску пошту, Карађорђе је дуж главних путева успоставио станице, зване „мезулане“, у којима су татари могли да замене заморене коње. Мезулане су уствари били обични друмски ханови који су у исто време служили и као поштанске станице.

Турски и српски татари

После Другог устанка, кнез Милош је преуредио мезулане и увео сталну татарску пошту од Београда до Цариграда и наатраг. Према уговору с кнезом, мезуланције су морале да држе извештај број добрих и одморних коња, а за ту услугу добијали су од државе плату. То су биле такозване царске мезулане, које су служиле само за државне потребе.

У Милошево време постојали су турски и српски татари. Први су одржавали везу између београдског паше и Порте и носили писма пашина кнезу и војводама, док су српски татари разносили заповести и писма кнежева по целој Србији и такође одржавали везу са Цариградом.

Своје име татари су добили по такзваној „татар-кафи“. Они су били људи који су морали да журе. У мезуланама су се задржавали најкраће време, само колико је потребно да се изведу одморни коњи. Још пре него што би и сјахао, татар је поручивао:

— Брао једну татар-кафу!

То је значило да му треба донети у шољници мало сухе самлевене кафе и парче шећера. Татар је то узимао с ногу, попио би мало воде и одмах уседлао на коња, остављајући да му се кафа успут скува — у желуцу.

„Склањајте се с пута, пролази пошта!“

Татари су увек јахали брзе и добре коње. Пред њима су ишле суружије, које су водиле по неколико одморних коња, да се нађу татару ако устреба. Да би их потстакао на што бржи кас, татар је шибао камцијом и коње и суружије, а и сваког оног ко би му се нашао на путу. Кад би се, бесно јурећи, приближио некој вароши, татар би још издалека почео да виче из свег гласа како би у мезуланцији што пре сазнали за његов долазак и спремили му коње.

Један хроничар из онога доба оставио нам је овај опис татарске поште:

„Долазак поворке чуо се издалека: узвици, рзање и брзи кас коња. Свако ко се нађе на њеном пролазу: кола, мазгари, каравани, тако опоменут, морао се одмах склонити и оставити пут слободан. Кад се поворка приближи, види се само ковитлац прашице. Не разликују се животиње од људи пре него што прођу крај вас. Напред авангарда: шест заштија у мрком и зеленом оделу, са сабљом, напуњеним пиштољем и дугом пушком провученом испод леве ноге и утврђеном за седло. На двадесет метара иза њих поворка: коњи су повезани по четири у ред, које води по један суружија. Има их осам до десет редова. Сваки коњ носи са обадве стране по две, три и четири торбе утврђене коношцима. Најзад долази татар, главни старешина поворке. Он носи турско одело. Испод широког појаса који му покрива половину груди, извирују дршке јатагана, јабуке пиштоља, кремен за ватру; дугу пушку носи о рамену. Јашући најбољег коња, он бди над поворком, не губећи из вида ниједну торбу, ниједну животињу, ниједног човека.“

Татар Риста из Алексинца

Татари су превлађивали велике раздалјине невероватном брзином, у чему су се нарочито истицали српски татари. У хитним случајевима, они су без одмора прелазили пут од Београда до Цариграда — турски татари за седам до десет дана, а српски и за мање. Тако је чувени српски татар Рица стигао из Цариграда у Београд за четири, а татар Богдан из Цариграда у Крагујевац за пет дана.

Брзина татара била је од велике важности за успешно обављање посла. На Порти је владао обичај да онај ко први донесе неку вест или жалбу има прече право од оних који касније стигну. Тако је приликом побуне Срба у крушевачком и параћинском крају српски татар први стигао у Цариград и поднео извештај Порти, те је спорешен у корист Срба-побуњеника.

За време тројице првих српских кнежева, било је више чувених татара који су дуго остали у сећању народа. Најчувенији од свих био је Риста Прендић, родом из Алексинца. Он је својим напорним и погубљеним занимањем био стекао велико богатство. Све до пред сам последњи рат, у Алексинцу је постојала кућа коју је он сазидео. У његово време била је то права палата.

Риста је био лични татар кнеза Милоша, а доцније кнеза Михаила. Њему су повераване најважније и најхитније пошиљке. Оснон и строг на дужности, он је био сасвим други човек кад се одмарао између путовања: пријатан у друштво, трошаднија и кавалер. О његовој дарежљивости причале су се приче по свим мезуланама од Београда до Цариграда. Говорило се да је, из обести, своје коње поткивао сребрним потковицама.

Татар који је заспао на коњу

Годинама се причало о једном необичном доживљају чувеног та-

тара Пекета. Требало је хитно отићи у Цариград и донети неку важну Портину одлуку. Уколико се пре врати, и награда у дукатима биће већа.

Пекета се винуо у седло и полетео друмом. Није му толико било до награде колико до тога да одржи глас добра татара. Решио је да учини нешто што нико пре њега није учинио. Још пре одласка имао је готов план: удесиће да у Цариград стигне рано ујутру, примиће пошту и одмах, не одмарајући се, кренути наатраг.

Кад је у Цариграду примио Портин хатишериф, Пекета је одмах усео на одморна коња и кренуо наатраг. Али, негде на по пута, умор је почео да га обузима, а глава да му пада на груди. Па ипак, он није испуштао камцију из руке и свим силама борио се са замором и сном. Својим пратиоцима, који су се мењали у свакој мезулани, наредно је да певају не би ли му песмом одагнали сан. Узалуд! Заспао је док је коњ и даље јурио под њим. Пекета се, међутим, и даље држао у седлу. Почео је да сања. Видео је себе како долази кући и како се уморан свлачи и баца у постељу. И заспао татар уистину је почео да се свлачи. Бацао је са себе један по један комад одела: кабаницу, гуњ, антерију, свилени појас, фес; затим торбу с поштом, кубуре и јатаган. Момци који су ишли за њим сјахивали

су и купили по друму побациане ствари, док је татар Пекета продавао да јури гологлав, распасан, заспао, али и даље чврсто се држећи у седлу.

Кад је коњ сам застао код идуће мезулане, пратиоци су га једва осветили. Запретио им је да никоме ништа не казују и обећао им добру напојницу кад стигну у Београд.

Тако је, непојмљивом брзином за оно доба, преношена званична пошта. Али, како у почетку XIX века у Србији није било железница, то су и приватна лица била упућена на државну пошту. Да би им се олакшало путовање, ферманом од 1824 године учињене су

извесне измене у уређењу царских мезулана. Наместо мезуланција постављан је кирици-баша, који је имао да се стара о превозу. На захтев путника кирици-баша је био дужан да им, уз одређену накнаду у новцу, обезбеди коње и по једног или два пратиоца који ће им служити као заштита од разбојничких банди, којих је у оно време било доста по шумама Шумадије. Пратиоци су били одговорни за живот путника и имовину коју су ови са собом носили.

Тако је било све до 15 октобра 1834 године, када је у Србији уведена пошта по угледу на друге европске земље.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ СПАСАО СВЕТ КУГЕ

Године 1885, после дугих истраживања и проверавања добијених резултата, велики научник Пастер пронашао је лек против беснида. Годину дана доцније приликом обдукције леша једног човека који је умро од беснида, млади студент медицине Александар Јерсен, пореклом Швајцарац, повредио је руку, и за време лечења упознао се са др Руом, блиским Пастеровим сарадником. У разговору Ру је запазио да се Јерсен својим знањем и жељом да сазна што више разликује од многих студената медицине којима је једини циљ био да заврше студије и тако стекну право на једно уносно занимање. Ценећи Јерсенове особине, Ру му је понудио да постане његов асистент. Тако је Јерсен, још као врло млад, постао члан Пастерове екипе као анатоом-патолог. Земљу у којој је студирао и радио Јерсен је заузео као другу домовину и, 1887 године, примио је француско држављанство. Очекивања др Руа су се испунила. Јерсен је вредно радио на проучавању туберкулозе

и тако остао. Становништво Индокине, нарочито у забаченим шумама и планинским пределима, умирало је у то време од жуте грознице, а по градовима и гушћим насељима страдало је од куге. Јерсен је отпочео истраживања. Сам, без пратње, савесно је испитао насеља на анатомском планинском ланцу где је харала жута грозница. Од 1890 до 1894 године обилазио је готово целу Индокину. У јулу 1894 године Јерсен се спремао за велики истраживачки пут у Јунан, где је у то време беснела епидемија куге, која је била захватила велики део Кине и Индокине. Јерсен је радио дан и ноћ. Он је организовао заштитну хигијенску службу, покушавао да уведи строг карантин, али болест се и даље ширила. Издвајање болесника, па чак и изоловање читавих насеља, није могло да спречи ширење заразе. Тада је Јерсен запазио да у насељима у којима је било највише оболелих има веома много пацова који су се слободно шетали из једне куће у другу. Сем тога, у каналима и по улицама ви-

шне болести. Затим Јерсен поново одлази у Азију. Нова епидемија куге, која се 1896 године јавила у Кини, била је брзо заустављена захваљујући његовом серуму.

Дани напорног истраживачког рада били су завршени. У граду Натрангу, у Индокини, Јерсен је подигао завод за израду серума и вакцина. Опасност од великих епидемија куге више није постојала и Јерсен се сада посветио изучавању разних облика ове болести. Да би могао да обави обимне научне радове, он је у близини града добио земљиште на коме је

основао велики завод и огледну станицу. Поред свог редовног посла, Јерсен је покушао да на имању гаји и oplemeњава разно тропско дрвеће. Неколико година пошвено је одгајивању каучуковог дрвета, које је данас један од главних извора прихода Индокине. Исто тако Јерсен је омогућио и гајење киниовог дрвета.

Почетак Другог светског рата затекао је Јерсена у Паризу, где је био дошао да присуствује једном саветовању научних сарадника Пастеровог института. После саветовања стари научник се последњим авионом који је полетео из слободне Француске вратио у Индокину.

Педесет и три године провео је Јерсен у Индокини, својој трећој домовини, где је и умро 1943 године.

Мртво море Мајдан злата

Кад би се Арабљани и Јевреји могли сложити да заједнички искористићавају највеће слано језеро на свету — Мртво Море — цела би Палестина могла постати један од најбогатијих крајева света. Јер, у Мртвом Мору се налази мноштво најразноврснијег блага, чија вредност надмашује више стотина милијарди динара.

Мртво Море лежи на најнижој тачки земљине површине, на скоро 400 метара испод морске површине, а окружено је високим бреговима и планинама. На обалама Мртвог Мора нема насеља, већ се само уздижу голе, слане стене и камење, преко кога стално дува вreo пустињски ветар носећи облаке мрког песка. Вода Мртвог Мора претставља најјачи природни концентрат соли. Количина соли у Мртвом Мору процењена је на око тридесет милиона тона, то јест има је толико да би се од ње могао подићи планински масив чији би поједини врхови достигли висину од 3.000 метара. Густина соли је променљива и креће се између 25 од сто на површини до 33 од сто у дубљим слојевима воде, што значи да се из три до четири литра воде може добити један килограм соли. Али, ова со није обична морска со. Једна четвртина ње могла би послужити као кухињска со, док остатак, око 22 милиона тона, садржи хрома, хлора, магнезијума, калијума и калцијума. Како стручњаци сматрају да у Мртвом Мору има око милион и по тона хлор-калцијума, то се рачуна да је Палестина земља која је најбогатија калијумом на свету.

У непосредној близини библиских градова Содома и Гомора по-

стојале су пре Првог светског рата велике фабрике које су производиле годишње 100.000 тона калијума. Током година и услед ратних операција, ове су фабрике потпуно уништене. Тек од 1930 године почело је поново да се искористићава минерално благо Мртвог Мора.

Вода Мртвог Мора има температуру околног ваздуха, то јест 25 до 33 степена. Ако се у ту воду стави јаје, оно не тоне, већ остаје једном трећином изнад воде. Непливачи не могу да се утопе у густој и сланој каши, јер их вода стално избације на површину. Вода Мртвог Мора има златна слано-горак укуса. Лебео слог соли лепа се за купаче као лепак и врло тешко се скида.

ЛОВ НА ПОГРЕШКЕ

На овој слици цртач је направио девет погрешака. Можете ли да их пронађете?

и положио докторат медицине. Његова докторска теза о развиту туберкулозе била је резултат озбиљног рада.

Из Пастеровог института у планине Индокине

Ускоро се Јерсену његова лабораторија у новооснованом Пастеровом институту учинила сасвим скучена за озбиљнији рад. После четири године истрајног проучавања и експеримената, Јерсен је изненада напустио лабораторију и примио се за лекара на једном француском броду, уз врло скромну награду. Ново занимање омогућило му је да стално путује у далеке земље у којима су неиспитане болести значиле за Јерсена неисцрпно поље за његова нова научна истраживања. Приликом једног путовања у Индокину, Јер-

део је многе угинуле животиње чији су оточи били готово истоветни са оточима оболелих од куге. Јерсен је тада схватио да пацови преносе ову ужасну болест. Он је тада организовао нерочите групе за уништавање пацова. Захваљујући томе, број нових обољења био је све мањи.

Куга је побеђена

Поред настојања да спречи ширење куге, Јерсен је извршио многобројна испитивања оболелих пацова и људи, да би пронашао бацил ове болести. Крајем 1894 године он га је најзад открио. Тиме је велики део посла био готов. Са добивеним резултатима Јерсен се вратио у Париз. После дугог и напорног рада он је, у сарадњи са научницима Калметом и Баредом, пронашао серум против ове стра-

Сен Пјер — помпета двадесетог века

У подножју вулканског брда Мон Пелеа, на острву Мартинику, које припада групи Малих Антила, простирао се Сен Пјер, град са 40.000 становника. Зелено дрвеће и цветне алеје у граду чудно су одударали од голих падина брда, које је, некада давно, спржила вулканска лава и отада на њима није више изникла ниједна травка, ниједно дрво. По томе је Мон Пелеа и добио име ("Голо Брдо").

Прошле су од тога догађаја многе деценије, и у подножју брда цикао је град. Вулкан је био мртав и у његовом запушеном кратеру скупљала се вода и тако створила мало језеро, које је постало омиљено излетиште грађана Сен Пјера.

Вулкан је оживео

Грануло је пролеће 1902 године, и први излетници који су се испели до језера били су изненађени необичним призором. Из пукотина које су се појавиле у земљи извијали су се праменови дима, а изнутра се чула нека потмула тутава. Вулкан је оживео! Већ после неколико дана, из новог кратера сукуно је пламен и дигао се у висину стуб густог црног дима. Низ падине је опет журнула лава и затрпала фабрику шећера која се налазила на брду. Погинуло је 28 лица.

Страх је захватно становнике Сен Пјера. Свако је са стрепњом слушао тутава која је постојала све јача. Многе породице напустиле су домове и, носећи најпотребније ствари, одлазиле у околину града. Они храбрији, који су остали у граду и обављали своје свакодневне послове, кад би се примакла ноћ одлазили су такође у поља да их несрећа не би изненадила у кућама, на спавању. Гувернер Мартиника сматрао је да граду не прети никаква опасност и наговарао је људе да остану у својим домовима. Да би им дао пример, преселио се са читавом породицом из главног града острва, Фор д'Франса, и наставио се у Сен Пјеру.

Катастрофа

Прошло је неколико недеља. Вулкан је и даље потмуло грмео и избацивао дим и пламен, али

лаве више није било. Избеглице су почеле да се враћају кућама и живот у граду опет је добио ранији изглед. Многи су чак са задовољством посматрали ноћни ватромет на брду.

Ослањено је осми мај 1902 године. Дан је почео као и сви ранији. Чиновници су отишли у канцеларије, радници у фабрике. Изненада, негде пред само подне, јака експлозија уздрмала је читав град, а из кратера Мон Пелеа покуњала је лава. Црни облак дима законио је сунце и у граду је завладала потпуна тама, у којој су језиво отсијавали пламени језици,

а с времена на време из кратера би се просуо читав сноп варица. Таласи лаве престизали су једни друге ваљајући се великом брзином ка граду. Становништво би можда и побегло да није било нече другог. Црни облак, носећи вreo ваздух и отровне гасове, спустио се на град. Где је дошао, донео је смрт. За свега неколико минута, град је постао гробница својих становника.

Оставивши иза себе град, у коме су избијали пожари као да их је нека невидљива рука падила, облак је наставио пут ка морској обали. Кад јој се приближио, вода у мору почела је да кључа. Је-

дан енглески брод који се налазио у пристаништу букнуо је упаљен, а шеснаест других, који су били мало даље у заливу, ускоро је снашла иста судбина.

Путнички пароброд "Роранма" био је усидрен на пучини. На његовој палуби налазило се 60 избеглица из Сен Пјера, који су се на брод укрпали неколико часова пре експлозије. Видећи шта се догађа са другим бродовима, капетан "Роранма" дао је знак за подзаак. Али, сем два механичара, на броду нико од морнара није био остао — сви су били у граду. Капетан није успео да

стигне ни до заповедничког моста, а смртоносни облак је напшао. Остала је жива само једна девојчица са својом дадињом.

Један преживели

Кад је тог истог дана после подне у Сен Пјер стигла група за спасавање из Фор д'Франса, ништа није реметило гробну тишину на његовим улицама. Чак је и вулкан на брду заћутао, само се, као перјаница, на његовом врху извијао бео дим. По улицама је лежао дебео слој пепела и жервице. Као да газе снег, људи су стајали са изразом страха на лицу, с рукама дигнутим до уста, непомични, као да су се на покрет палице неког чаробњака сви скаменили у једном истом тренутку. Како је кога затекао врели облак, тако га је и оставио. Гости су се дели за столовима у ресторанима, чиновници у својим канцеларијама, жене и деца у кућама.

Па ипак, нису сви становници Сен Пјера били мртви. Идући тако од куће до куће, људи из Фор д'Франса чули су из рушевина неке зграде на периферији дозивање у помоћ. Брзо су почели да одрћу камење и нагомилани пепео и једва нашли улаз. Био је то градски затвор. У влажној ћелији, дубоко под земљом, нашли су једног Црнца. И он је свуда по телу имао тешке опекотине. Кад је наишао врели талас, он је зауставио дах и, једини од четрдесет хиљада грађана, остао жив.

Пропаст Сен Пјера је једна од највећих елементарних несрећа у историји. За време велике ерупције Везува 79 године пре наше ере, кад је затрпана стара Помпеја, број погинулих износио је око 20.000.

СКРИВАЛИЦА

Иако на први поглед на слици видите само једног коња, ипак су ту скривена још четири коња.

АНТОЛОГИЈА ИСТИНИТИХ ЧУДА

ШЕШИР — ЦВЕТАРНИЦА

Жене племена Мсир у Индонезији носе шешире у којима је,

као у саксији, посађено цвеће. Када их не стављају на главу, оне своје шешире држе у банти.

ПРВИ РАТНИ ИЗВЕШТАЧ

Џорџ Уилкинс Кендел (1809—1867) био је први новинар — ратни извештач. Он је једном листу у Њу Орлеансу, САД, слао дописе из рата између Мексика и САД, 1845 — 1848 године, и на тај начин он је као новинар за осам година претекао Вилијама Расла који је за енглеске листове слао извештаје из Кримског рата. Кендел је био први новинар који је извештавао о борбама искључиво за дневни лист. Он је био организовао посебну службу везе преко које су његови извештаји стизали неколико дана пре званичних извештаја за америчку владу у Вашингтону. На броду који је преносио Кенделове вести налазила се слагачница тако да су многи извештаји слагани још у току пловидбе и по доласку у Њу Орлеанс одмах штампани.

БИЈКА — КОМПАС

Енксеро, врста кактуса који расте по јужноамеричким пустињама, познат је по томе што су му цвет и плодови увек окренути према југу. Путници могу да се оријентирају по том цвету са истом сигурношћу као и по компасу.

ТОРПЕДО ПОГОДИО БРОД
СА КОГА ЈЕ ИЗБАЧЕН

Приликом маневара француске флоте у Атлантском Океану, 1937 године, са разарача „Ураган“ из-

бачен је торпедо који је изненадно потпуно променио правац, начинио велики лук и погодио брод са кога је избачен. Жртва није било, али је „Ураган“ са великом тешкоћом доведен у најближе пристаниште. Накнадно је утврђено да је до овог необичног случаја дошло због тога што је кормило торпедо било погрешно усмерено.

СВИРЕПОСТ ЈЕДНЕ ЦАРИЦЕ

Најчуднија свадбена свечаност одржана је 1740 године у тадашњој руској престоници Петрограду. Неки Михаило Галициј, Рус, био се у Италији оженио странкињом иако није претходно тражио дозволу руских власти. Сазнавши за то, царица Ана, позната са своје свирепости, одлучи да га казни због непослушности. По њеном наређењу подигнут је на обали реке Неве дворца од леда. У њему је несрећни Михаило имао да се венча и пројиви прве дане брака са најружнијом женом коју су царичини дворјани могли да пронађу у пространој Русији. На свадбену свечаност доведене су све наказе које су живе у Петрограду. „Веселе“ је одржано на температури од 40 степени испод нуле. Михаило Галициј је све то поднео да би спасао главу.

РЕСЕ ОД КАМЕНА

У Јелинганској Пешини, у Западној Аустралији, налази се једна стена која необично потсе-

ћа на вунени шал којим се жене огрћу. Природа чак није пропустила да по ивици тога „шала“ поспе ресе!

У затрпају МОРСКЕ НЕМАНИ

У пристаништу Санта Круз, на Канарским Острвима, која се налазе у Тихом Океану, одиграо се недавно један догађај који је узбудио не само становнике овога мирног места, већ и широку јавност. Јунак тога догађаја био је гњурца Џејмс Теден. За двадесет година рада под водом он је доживео

многе незгоде и пребрдно низ опасности, али никад није био тако близу смрти као пре кратког времена.

У рано јутро Теден је заронио у море да би извршио све припреме за минирање једнога брода који је недавно био потонуо и ометао великим бродовима да улове у пристаниште Санта Круза. Опрезно је поставио експлозив на одређено место, а затим изронио. Неколико минута касније уздицао се огроман млаз воде — знак да је дошло до експлозије. Одмах затим Џејмс Те-

ден поново је заронио да би проверио како је извршио задатак. Спуштајући се постепено до педесет метара дубине, он је, као и обично, телефоном стално одржавао везу с посадом брода на површини. Савих неколико секунди чуо се његов глас: „Даље... даље!“ Одједном је глас гњурца замро. Посада на броду чекала је минут-два. Тада су се уже и пев за довод ваздуха необично затресли. За посаду је то био знак да се на дну догађа нешто непредвиђено. Морнари су одмах почели да извлаче гњурца који им се учинио много тежи него приликом спуштања. Када је гњурца најзад извучен на брод, морнари су били пренеражени: огромни полип држао је у величном загрљају Џејмса Тедена, обавивши му своје љубаве краке око руку, ногу и врата.

Морска неман убрзо је била савладана, али је гњурца дошао к себи тек после неколико часова. Тада је испричао шта је доживео на дну мора.

Тек што је осетио дно под ногама, Теден је угледао осам огромних кракова како се муњевито пружају према њему. Већ у следећем тренутку два крака обавила су му се око руку. У тај мах појавила се иза потпуног брода и огромна глава морског чудовишта; Теден се био тако уплашио да је заборавио да зове помоћ и да телефоном јави морнарима да га одмах извуку на површину. Времена за размисавање више није било. Стегао је зубе и почео да се брани. Међутим, то је био узалудан посао, јер су му се краци ноћна убрзо обавили око ногу, врата и читавог тела. Најзад га је неман толико стегла да је изгубио свест. Тако онесвешћен, он је извучен на површину.

Извучени морски полип био је тежак око 200 килограма.

БРАДА КАО ПРИВИЛЕГИЈА

Ма да нема поузданих доказа, мисли се да су људи почели у све већем броју да се брију тек на вишем ступњу варварства, када су метали већ увелико били у употреби. У старим гробовима раасутим по централној и северној Европи нађени су ножеви од бакра за које археолози верују да су људима служили за бријање.

На Средњем Истоку бријање је давно ушло у обичај. Међу старим Египћанима, на пример, само припадници повлашћених класа смели су да носе мале четвртасте браде, док су фараони пуштали дуге браде које су брижљиво неговали. Остали Египћани морали су да се брију.

Асирици су носили браде све до владавине Набукодоносора, у петом веку пре наше ере. Грци су међутим, прилично касно почели да се брију. Хомер, Демокрит, Сократ, Платон, Аристотел и други знаменити Јелини носили су лепе дуге браде. Александар Велики био је први владар који је својој армији и поданицима наредио да се стално брију.

Римљани су почели да се брију око триста година пре наше ере, и убрзо затим бријање је постало општи обичај. Брада се тада носила само кад је неко био у жалости. Међутим, доцније, за време цара Адријана брада је поново „ушла у моду“.

У Средњем веку ношење браде било је омиљено код велике народа. Немогуће је било замислити, нарочито Гота или Словена, без браде.

Занимљива је историја бријања у Русији. Откад се за Русе зна, они су били поносни на своје браде. Међутим, Петар Велики, у жељи да по сваку цену заведе обича-

је западних земаља, издао је наредбу по којој су сви његови поданици морали да се брију. Једино је мушкарцима било допуштено да и даље носе браду. Како је то изазвало велико незадовољство, Петар Велики је дозволио ношење браде, али је на њих разрезао велики порез.

У XIX веку у Европи брада је за извесно време опет ушла у моду. Занимљиво је да вође Првог и Другог српског устанка, Карађорђе

и Милош Обреновић, нису пуштали браду.

Од почетка нашег века брада се све ређе носи. Све више преовлађује мишљење да брада чини човека старијим и да нема никакве сврхе. Што је то тако, умногоме ваља захвалити и сериској производњи ножића за бријање који су по својој проналазачу добили име — жилет. Човеку је, упоредо са скидањем средњовековног оклопа и доцнијих тесних мундира, све више сметала брада, док се ње није скоро сасвим ослободио.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Рођен је у источној Србији, 1855 године, као девето дете, у трговачкој породици средњег имовног стања. Два дана по рођењу умро му је отац, па је због тога на крштењу добио очево име.

Кад је као ученик петог разреда гимназије у Београду привукао пажњу наставника музике, овај га је одбио, сматрајући да је његово самоучки научено свирање сувише циганско и без талента. Код другог наставника је започео да учи певање. Самоучки је студирао композицију на делима Корнелија Станковића, који му је послужило као узор.

Као ђак седмог разреда гимназије толико је био занет музиком да је, компонујући на Калемегдану и на обалама Саве и Дунава, заборављао да иде на часове, па је школу привремено морао да напусти.

У двадесетој години изабран је за члана управног одбора Првог београдског певачког друштва, па чак и за заменика хорова Жењка. На заузимање сликара и јавног радника Стеве Тодоровића добио је стипендију да би учио музику у иностранству.

Свирао је на виолици и много је компоновао. Као диригент водио је хор у Софију, Цариград, Одесу, Москву, Берлин, Пешту и у све неослобођене крајеве наше земље где је будио националну свест. Свуда је доживљавао огромне успехе.

У Берлину је његов хор приредио концерт у корист берлинске сиротиње.

У Београду је основао први гудачки квинтет и прву музичку школу.

Написао је велики број хорских композиција које, у својој врсти, ни до данас нису превaziђене.

Презиме му је било Стојановић, али је познатији по уметничком имену које је узео према родном селу свога оца — Мокрамо.

Умро је у Скопљу 1914 године. Ко је то? (пичварна Манава)

Да ли знате?

НАШ ПРВИ ПАРОБРОД

Први наш пароброд заплонио је Јадранским Морем 1872, пре пуних 80 година. Припадао је Сењском бродарском друштву које је и мало своје бродоградилнице једрењака у Сењској Драги. Оно је прво од свих наших бродарских друштава увидело да је време једрењака прошло и решило да се новим бродовима супротстави страним, аустријским и италијанским, друштвима, која су већ имала велик број паробродова на Јадрану.

Тај први наш пароброд, назван „Хрват“, обрађао је на линији Сењ—Ријека. Имао је свега 93 тоне, са машином од 35 коњских снага. Већ идуће године Сењани су саградили пароброд од 138 тона, а за њима и бродарско друштво из Краљевце.

БЕЗ ПТИЦА ЉУДИ БИ ОСТАЛИ БЕЗ ХРАНЕ

Испитујући живот птица, француски Орнитолошки институт дошао је до врло занимљивих открића. Утврђено је да би људи за свега седам година дошли у врло тежак положај кад не би било птица. Да није птица, каже се у извештају тога института, инсекти би се размножили у толикој мери да би за релативно кратко време уништили готово све биљке на земљи. Зато људи, у свом интересу, треба да чувају и хране птице.

СКУП ОГЛЕД

Становници Лондона били су сведоци једног необичног огледа. Да би утврдили колика је издржљивост бетонског моста под оптерећењем већим од дозвољеног, енглески грађевински стручњаци решили су да изврше пробу на привременом мосту који је за прошлогдишњи Британски фестивал подигнут преко Темзе, између станице Ватерло и Ројал Фестивал Хола. Док су на један од четири лука овога моста, помоћу цинковске диверзије, постављани, један по један, блокови ливеног гвожђа, стручњаци су пратили промене на стубовима

од армираног бетона који су држали лук. Ма да је приликом грађења моста било предвиђено максимално оптерећење од 35 тона, бетонска плоча моста улегла се тек под оптерећењем од 81 тоне. Улегнуће у средини лука износило је 27 сантиметара. Лук на коме је вршена проба срушио се тек под оптерећењем од 87 тона.

Овај скупи оглед биће од велике практичне користи у мостограђњи.

ИДЕАЛНИ МАМАЦ ЗА РИБЕ

Недавно је у Енглеској пронађен мамац који ће несумњиво обрадовати све пецаче. Он се састоји из једног алуминијумског ваљка са плутом, за који су закачене две удице и мала крма, чији се положај подешава по вољи. Предност овог мамца је у томе што пецач може да га доведе на које год хоће место а да притом не мора да устаје и да се премешта. Крма управља ваљком, који се креће услед замаха приликом бацања удице, и доводи га на жељено место.

ТЕЛЕВИЗИЈА ПОД ВОДОМ

Телевизију под водом први је употребио британски адмиралитет приликом истраживања олупине једне потонуле подморнице. Ово је постигнуто усавршавањем телевизијске камере, тако да је она била у стању да снима предмете на дубини од 300 метара.

Постигнути успех охрабрио је научнике и они сад раде на даљем усавршавању камере. Пробе с новом камером, за коју се мисли да може да функционише на дубини од 1.000 метара, извршиће се у заливу Тобермори, у Шкотској. У том заливу била је 1590 године потопљена галија „Војвода од Флоренце“, која је припала шпанској „Непобедивој армади“, и у којој се, према легенди, налази неизмерно благо. Међутим, за готово четири века галију је прекрио слој муља дебело десет метара, тако да има мало наде да ће камера моћи ма шта да открије.

КОПИРАЊЕ ИНФРАЦРВЕНИМ ЗРАЦИМА

Најновији изум — апарат за копирање помоћу инфрацрвених зракова наћи ће широку примену у великим предузећима и канцеларијама. Он не захтева мрачну комору, растворе или негативе. Лист на коме је нешто откуцано писаћом машини стави се у апарат заједно са једним листом специјалне хартије. Поклопац се затвори и после непуних десет секунди излази копија. За један сат овај апарат може да избаци 120 копија.

ПРАЊЕ РУБЉА ПОМОЋУ КРАТКИХ ТАЛАСА

У Енглеској је начињен апарат који, помоћу електричне струје, производи кратке таласе. Ако се апарат загнури у корито с рубљем, вибрације таласа у води учиниће да се рубље опере боље него у ма којој досад познатој машини за прање рубља. Како ће се рубље опрати, много зависи од суда у коме се налази, јер вибрације таласа морају да буду у складу са ритмом вибрација самога суда.

БОЈЛЕР ЗА СВЕ

На недавно одржаном сајму у Хановру приказан је бојлер који може да се употреби и као машина за прање рубља, као апарат за конзервирање, као хладњака итд. Добра страна овог универзалног апарата је и у томе што може да ради на струју, угаљ или палин.

РУЖА БЕЗ ТРЊА

Америчком фармеру Едварду Штроу пошло је за руком да оствари сан многих одгајивача цвећа — да одгаји ружу без трња. На мисао да одгаји овакву ружу Штро је дошао после једног несрећног случаја. Једног дана, берући руже, убо је прст на ружин три и од тога добио тровање крви, тако да су морали да му отсеку леву руку. Руже без трња ускоро ће се гајити и у другим земљама.

Јестели већ чилида...

...у доба деспота Ђурђа Бранковића виљушка се звала „бадаљак“. Док је Ђурађ имао девет, енглески краљ је имао једну (1297), а Карло Велики шест виљушката, али су се њима служили само за посипање сира шећером.

...питон, највећа змија на свету, има 575 пршљенова.

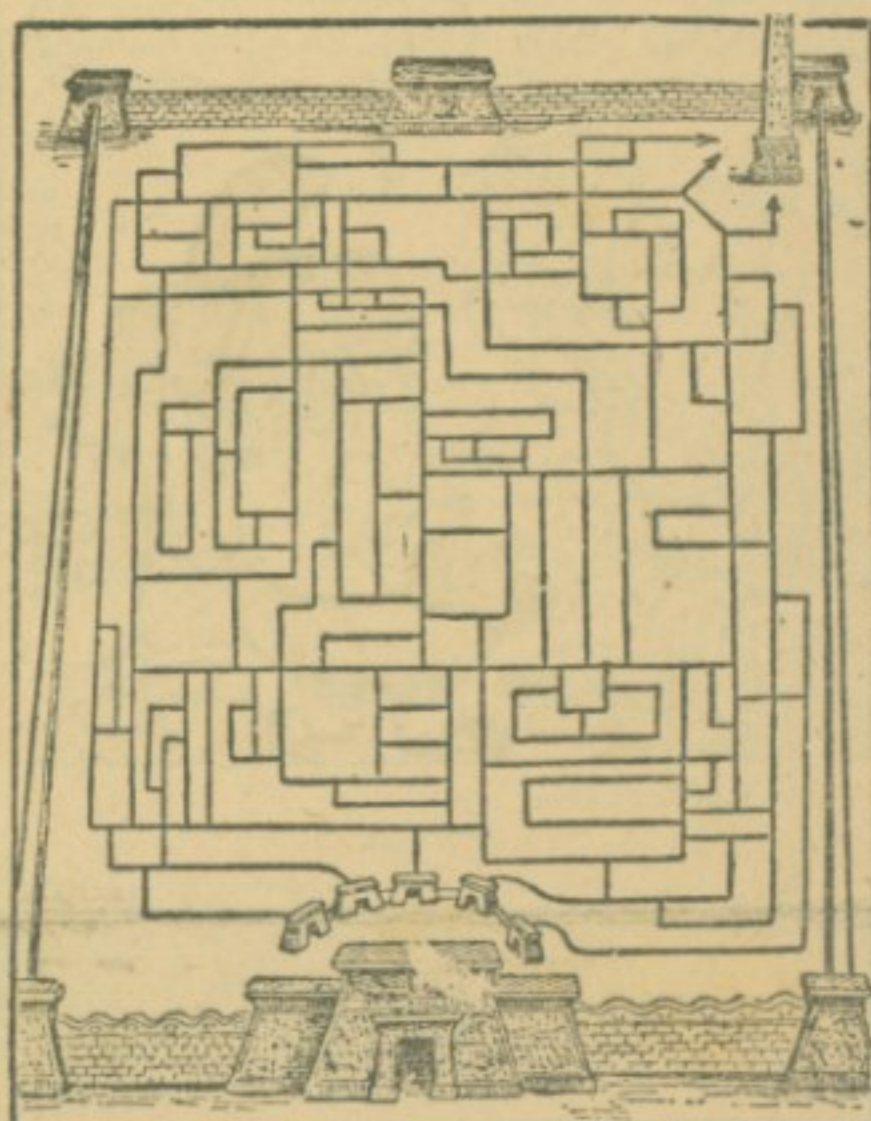
...у Кини су лук и стрела употребљавани као ратно оружје све до 1911 године.

...ласта се не зауставља док пије воду, већ је захвата и гута у лету.

...утврђено је да се поларни медведи више служе предњом левом него десном шапом.

ЛАВИРИНТ

Покушајте да нађете пут који од врата лавиринта води до обелиска у горњем десном углу. При томе треба на свакој раскрсници да скренете лево или десно, а не смете два пута да прођете истим путем!

ГЛЕДАЈТЕ ПАЖЉИВО

Гледајте овај цртеж два минута. Поклопите за шаком и набројте шта сте све видели. Ако сте запамтили више од 12 ствари, имате добро памћење.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

СПИРАЛА КОЈА СЕ САМА ОКРЕЋЕ

Од врло танке жице начините спиралу, намажите је уљем и спустите пажљиво у суд са водом. Спирала ће пливати по површини. Хоћете ли да натерате спиралу да се окреће, а да је притом не додирнете руком? Ништа лакше! Узмите сламку и напуните је водом у којој је претходно растворен сапун. Затворите кажипрстом горњи крај сламке и, подигнувши за тренутак кажипрст, пустите да једна кап падне у средину спирале. Одмах ће спирала почети да се окреће у правцу који је на слици обе-

лежен стрелицом. Кад се спирала заустави, пустите нову кап и окрећте је се наставити.

Уместо воде са сапуном можете да употребите рум, шпиритус и сл.

ИСПРАВИТЕ СЕ АКО МОЖЕТЕ

Предложите неком из друштва да обема рукама узме столицу без наслона и да се приближи зиду, тако да му врхови шипела буду удаљени од зида за две ширине сто-

лице. Реците му да спусти столицу на под и да се сagne преко ње и наслони главом на зид. Тако наслоњен, нека опет узме столицу

обема рукама и покуша да се исправи, дижући столицу. Слатко ће се смејати његовим безуспешним покушајима.

ИЗГЛЕДА ЛАКО...

Реците неком од другова да стане поред зида, тако да му лева

нога буде целом дужином тесно приљубљена уз сам зид, а да леву

руку дигне изнад главе и такође је приљуби уза зид. Замолите га тада да подигне десну ногу с пода. Ма колико се трудио, он то неће моћи да учини, јер ће изгубити равнотежу и пасти.

НЕ ПОЗНАЈЕ МУ УЈАКА

На часу математике учитељ пита Влају: — Ако бих дао на зајам твоме ујаку хиљаду динара, с тим да ми сваког месеца враћа по двеста динара, колико ће ми бити дужан после три месеца? — Хиљаду динара! — Како хиљаду динара?! Ти онда уопште не познајеш математику. — Познајем ја математику, али ви не познајете мога ујака, — одговори Влаја.

ЧУЈЕ ГА

— Шиљо, јеси ли најзад видео новац који се позајмио своје суседу? — Нисам, Мики, али га свакодневно чујем. — Како то?! — Па ето, сусед је за тај новац купио радио-апарат.

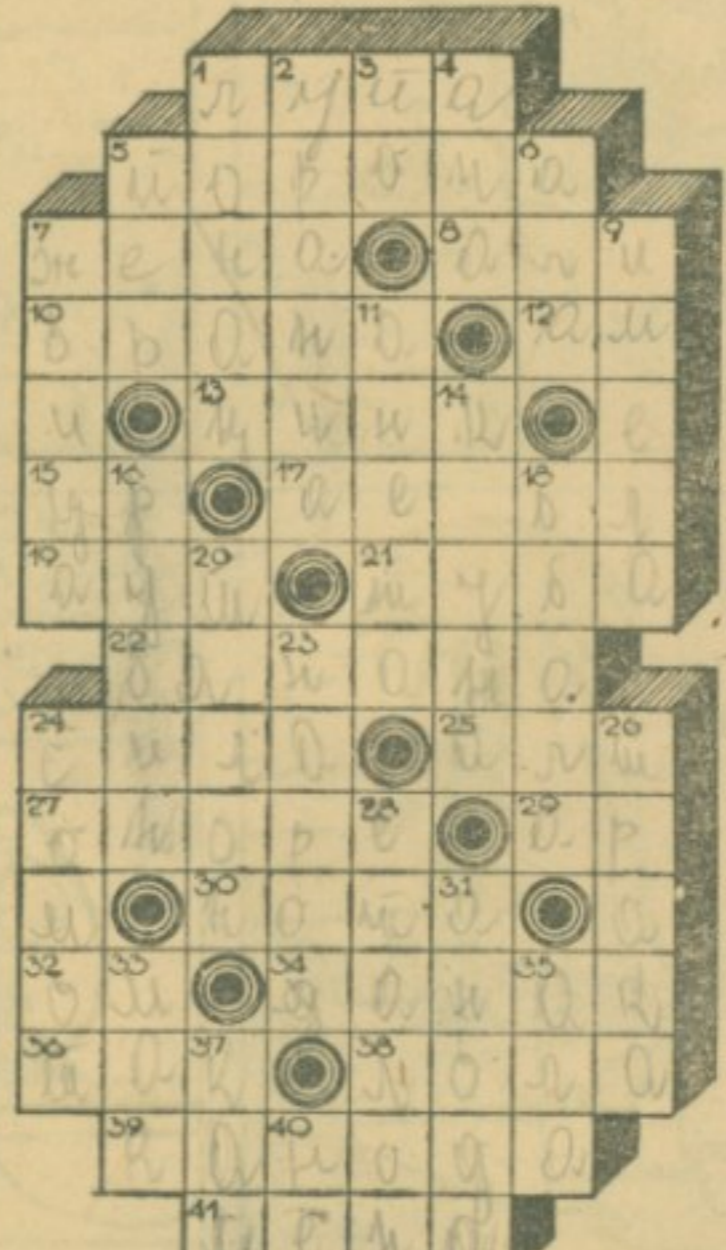
ИМАЈУ И ОНИ

Мини приредила музичко вече, па, поред осталих, позваа и једног познатог певача. Присутни га моле да им нешто отпева. — Врло радо, — каже он, — али ми се чини да је већ прилично касно. Узнемирићемо суседе. — Будите без бриге, — храбри га Мини. — И они имају једног пса од чијег лајања по целу ноћ не можемо да заспимо.

УКРИПТЕНЕ

Водоравно: 1) увеличавајуће стакло; 5) плавичаст прстен око сунца; 7) супруга; 8) свежа; 10) устава; 12) коњска опрема; 13) сребрнаст метал; 15) хемиска формула за цирконијум; 17) област у Ау-

површину; 30) музички знак; 32) јединица мере за отпор електричне струје; 34) порез у доба Турака; 36) билјарски штап; 38) шерет; 39) негативна електрода; 41) река у Француској.

Усправно: 1) врста посуде; 2) руда уранијума; 3) река у Италији; 4) женско име; 5) ловачки пас; 6) аждаја; 7) човечја кост; 9) биљка-паразит; 11) страни женско име; 14) наше женско име; 16) драги камен; 18) копно крај мора или реке; 20) део чека; 23) нација; 24) врста тканине; 26) вршица; 28) примерак јединице мере за тежину или дужину према коме се врши поређење и контрола мере у употреби; 31) позитивна електрода; 33) индустријска биљка; 35) неман; 37) врста коњског хода; 40) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) каравела; 8) Ате-на; 9) аб; 10) ри; 11) Адала; 13) ала; 15) ир; 16) маса; 18) Ала; 20) акт; 22) Ин; 23) ла; 25) Уран; 27) апотекар; 30) Аман; 31) ро; 32) К(лара) Ш(уман); 33) нем; 35) рис; 37) Раша; 39) Об; 41) кан; 42) момак; 45) ми; 46) ер; 47) Кас-сај; 49) Рогатица.

Усправно: 1) карамела; 2) Ати-ла; 3) ре; 4) Ана; 5) вади; 6) лан; 7) Абадан; 12) ара; 14) Аса; 17) акутан; 19) динар; 21) тренер; 24) Аваши; 26) ак; 28) ом; 29) Романија; 32) Кремер; 34) мак; 36) сом; 38) Шамац; 40) бака; 43) оро; 44) кат; 48) си.

стрији; 19) фудбалски термин; 21) служи за паковање паста и кремова; 22) јужно воће; 24) снага; 25) женски глас; 27) име чувеног француског књижевника; 29) мера за

**ДОЖИВЉАЈИ
МАЛОГ
РАШКА
ШАХИСТЕ-
НЕСТАШКА**
БАЈКА И СЛИКАМА
ОД МИЛОРАДА ДОБРИЋА

Ври у двору
узбуђење,
протестује
јавно мњење...
а наш Рашко
ведар, чио,
хита кући,
певајући...

У
ИДУ-
ЋЕМ
БРО-
ЈУ:
КАКО
СЕ
РАШКО
ПРОБУ-
ДИО

**Доживљаји
БИТА
БУТА**

